

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 19 februari 1926 kl. 2 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om ändringar i kommunalförfattningarna i syfte att underlätta anskaffandet av mark eller kredit för bostadsändamål.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 102, har herr *Lindhagen* hemställt, »att riksdagen ville

1) för sin del besluta sådan förändring i kommunalförfattningarnas föreskrift om två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster såsom erforderliga till besluts fattande, att under 23 § 2 mom. i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm, beträffande styckena a), b), c) och d), samt motsvarande bestämmelser i övriga kommunalförordningar, göres ett tillägg av exempelvis följande innehåll:

Vad ovan under a), b), c) och d) stadgats, skall icke äga tillämpning, då fråga gäller anskaffande av mark eller kredit för bostadsändamål och vad därmed äger sammanhang;

2) eller, om detta yrkande icke kan bifallas, hos Kungl. Maj:t begära förslag till sådana ändringar i kommunallagarna, att kvalificerad majoritet icke erfordras, då frågan gäller anskaffande av mark eller kredit för bostadsändamål (eller andra viktiga angelägenheter) och vad därmed äger sammanhang».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Nu gällande bestämmelser i kommunalförfattningarna angående kvalificerad majoritet vid beslut om vissa ekonomiska angelägenheter av större betydelse infördes i huvudsak 1909, i samband med den då beslutade kommunala rösträttsreformen. I den proposition vid 1907 års riksdag (nr 29), vari ifrågakvarande bestämmelser föreslogos till införande, erinrades till en början om att vissa stadganden om kvalificerad majoritet redan förefunnes, varefter följande principiella motivering för det framlagda förslaget meddelades: »Den tanke, som ligger till grund för denna anordning (d. v. s. bestämmelserna om kvalificerad majoritet i vissa fall) har synts böra än vidare beaktas, då nu förändringar föreslås, som säkerligen skola djupt ingripa i det kommunala livet. Erfarenheten har visat, att de maktägande inom kommunerna mångenstädes beslutat företag eller ingått förpliktelser, som blivit för de skattdragande i hög grad betungande. Bestämmelserna därom, att vissa kommunala beslut skola underställas myndigheternas prövning, äro icke väl ägnade att förekomma sådana

*Utskottets
yttrande.*

mindre välbetänkta förvaltningsåtgärder. För åstadkommandet av någon garanti härutinnan synes den naturligaste utvägen vara uppställandet av den fordran, att beslut, vilka kunna utöva kännbart inflytande på kommunens ekonomi under en följd av år, icke må komma till stånd utan att uppbäras av en stadgad allmän mening inom kommunen. I sådant syfte torde böra stadgas, att till beslut i vissa frågor skola erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet.»

Enligt den lydelse, som förordningarna om kommunalstyrelse på landet i stad och i Stockholm erhöles 1909, erfordrades två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster för beslut i följande ekonomiska angelägenheter:

1:o) avhändande av fast egendom eller därifrån härflytande rättighet, eller inköp av sådan egendom, där ej inköpet avser genomförandet av fastställd stadsplan eller tomtindelning;

2:o) beviljande av anslag till nya ändamål eller behov;

3:o) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

4:o) upptagande eller förnyande av lån eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande, eller ingående av borgen.

Motsvarande, ehuru i vissa avseenden skiljaktiga stadganden återfinnas i övriga kommunalförfattningar.

I dessa bestämmelser vidtogos år 1918, i samband med den ytterligare reform av den kommunala rösträtten, som då genomfördes, vissa ändringar vad beträffar den kyrkliga och den borgerliga primärkommunen såväl å landet som i stad; härigenom utsträcktes i vissa avseenden kravet på kvalificerad majoritet för utgifter i sådana kommuner, där skattetrycket nått en viss höjd. Såsom motivering för denna reform anfördes i den proposition vid 1918 års lagtima riksdag, vari förslaget först framlades, att dylika bestämmelser »icke allenast innebära en garanti mot en allt för kraftig stegring av anslagen för icke nya ändamål och behov och därmed en garanti mot skattestegring, utan även komma att medföra, att kommunerna, för att icke bliva mer bundna i sin bestämmanderätt över hithörande anslag eller för att återvinna förlorad frihet i detta avseende, på allt sätt bemöda sig om att hålla nere eller nedbringa skatteprocenten». Det särskilda utskott, som vid 1918 års urtima riksdag behandlade den kommunala rösträttsfrågan, yttrade rörande hithörande förslag, att utskottet funne desamma »väl grundade och ägnade att i sin mån skapa betingelser för en sund och besinningsfull verksamhet på det kommunala området».

Vid 1919 och 1920 års riksdagar väcktes av herr Lindhagen förslag om borttagande i vissa hänseenden av de uppställda kraven på kvalificerad majoritet vid besluts fattande. Dessa förslag avstyrktes emellertid med hänvisning till 1918 års riksdagsbeslut av konstitutionsutskottet (i dess utlåtanden nr 13 vid 1919 och nr 24 och 25 vid 1920 års riksdag) samt avslogos av båda kamrarna.

De skäl, som sålunda vid olika tillfällen anförts för införande av nu gällande bestämmelser om kvalificerad majoritet vid besluts fattande i vissa fall,

äga fortfarande giltighet. Dessa bestämmelser gälla ärenden av djupgående ekonomisk betydelse och utgöra enligt utskottets uppfattning ändamålsenliga garantier mot en äventyrlig kommunal finanspolitik. Särskilt bör betonas, att de villkor, som här uppställas, äro ägnade att motverka missbruk från en majoritets sida av en tillfällig maktställning. Då de principiella skäl, som sålunda tala för ifrågavarande bestämmelsers bibehållande, jämväl äro tillämpliga på de fall, som i motionen särskilt beröras, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 februari 1926.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. VON GEIJER.

Närvarande: herrar *von Geijer, Strömberg, Thulin, Adolf Dahl,* Reuterskiöld,* G. W. Hansson,* Stendahl, N. J. F. Almqvist, Leander, A. W. Johansson,* Sävström, Magnusson* i Tumhult, *Vennerström,* Gustafson* i Kasenberg, *Borg,* K. A. Westman, Andersson* i Igelboda, *Björkman* i Norrköping och *Karlsson* i Vadstena.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Strömberg, Thulin, G. W. Hansson, Leander, Sävström, Vennerström, Borg, Andersson* i Igelboda och *Karlsson* i Vadstena, som ansett, att utskottet i anledning av hr Lindhagens motion bort hemställa, att riksdagen för sin del ville besluta hos Kungl. Maj:t begära förslag till sådana ändringar i kommunallagarna att kvalificerad majoritet icke erfordras, då frågan gäller anskaffande av mark eller kredit till bostadsändamål.
